

Waanzin herdacht: Wittgenstein en psychose

Zeno Van Duppen
ASO UPC KU Leuven, PhD

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

Overzicht

Psychopathology

Original Paper

Psychopathology
DOI: 10.1159/000490257

Received: December 18, 2017
Accepted after revision: May 22, 2018
Published online: July 2, 2018

Understanding the Blind Spots of Psychosis: A Wittgensteinian and First-Person Approach

Zeno Van Duppen^a Rob Sips^b

^aUniversity Psychiatric Center KU Leuven, Leuven, Belgium; ^bCenter for Contextual Psychiatry, Department of
Neurosciences, KU Leuven, Leuven, Belgium

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

Overzicht

1. Fenomenologie van de waan: onbegrijpelijk maar nabij
2. Wittgenstein
3. Eerste-persoonsperspectief
4. Conclusie: therapie?

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

1. Fenomenologie van de waan

- Kraepelin: bizar en onzinnig

- Jaspers: onbegrijpelijk
 - Geen onmiddellijk empathisch vatten
 - Einde van begrijpen, begin van verklaren

beGeesterd

1. Fenomenologie van de waar

Maar...

- Prevalentie psychotische fenomenen hoog (Van Os et al 2000)
- Continuïteitshypothese (Johns et al 2001)
- Therapeutisch perspectief: bv. Open dialogue (Seikkula & Olsen 2003)

→ Spanning tussen begrijpen en verklaren

→ Begrijpen vergroten met filosofie en 1-PP

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

2. Wittgenstein

Taalspel:

- een samenhang van woorden en zinnen die vanuit een gedeelde praktijk verschijnt en die praktijk wederom beïnvloedt
- bepaalt wat als werkelijk wordt ervaren, bepaalt wat waar is en wat niet
- zoeken naar legitimatie of testen van werkelijkheid leidt tot wat nog niet *waar of niet-waar* is
- staketsel van overtuigingen en twijfels binnen bepaalde grenzen
- Impliciete regels, door de praktijk en door anderen

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

2. Wittgenstein

Basale zekerheden

- Bepaalde twijfels zijn uitgesloten
- Deze zijn de scharnieren waarrond het taalspel draait
- Nog niet talig, geen deel van taalspel
- Maken het taalspel (werkelijkheid) mogelijk
- Bewijs is enkel mogelijk binnen het taalspel (Gödel)

- Basale zekerheden, basic trust, foi perceptive, bedrock certainty
- Een impliciete achtergrond voor al onze ervaring, ons handelen, oordelen en denken
- Geground in een gedeelde praktijk
- Veranderlijk: heliocentrisme, DNA

“The difficulty is to realize the groundlessness of our believing”
(§166 in TLP)

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

3. Eerste-persoonsperspectief

“De reële zorgen van de psychoot zijn de theoretische gedachtegangen van de filosoof.”

(Kusters 2014, 119)

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

3. Eerste-persoonsperspectief

Schizophrenia Bulletin
doi:10.1093/schbul/sby072

FIRST PERSON ACCOUNT

Psychosis as a Dialectic of Aha- and Anti-Aha-Experiences

Rob Sips*

Center for Contextual Psychiatry, Department of Neurosciences, KU Leuven – Leuven University, Leuven, Belgium

*To whom correspondence should be addressed; Center for Contextual Psychiatry, Department of Neurosciences, KU Leuven – Leuven University, Kapucijnenvoer 35, Leuven 3000, Belgium; telephone: +32486351499, e-mail: rob.sips@kuleuven.be

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

3. Eerste-persoonsperspectief

- “The entire world runs on a time that people have invented. They did this by seeing a certain logic in things (day, night, morning, evening, midday → half of a day). There is a recurrent logic in the way we reason about time... To really realize what time is, you arrive at the eternal questions, namely why does it become dark and light... In this you can go further again. Why does the sun move in front of the moon... And then (I think) you arrive at gravity. Then you can ask, why is there gravity, and then you can try to explain gravity... Like this, you can keep going on until you're not able to grasp things anymore, or someone else sees the logical connections and you are able to understand them. Pi in mathematics? How far can one contain pi, or the absolute truth?” (R.S.)
- First the question is asked, ‘What is time?’. This question makes it appear that what we want is a definition. We mistakenly think that a definition is what will remove the trouble (as in certain states of indigestion we feel a kind of hunger, which cannot be removed by eating). The question is then answered by a wrong definition; say: ‘Time is the motion of the celestial bodies.’ The next step is to see that this definition is unsatisfactory. But this only means that we don't use the word ‘time’ synonymously with ‘motion of the celestial bodies.’ However in saying that we must replace it by a different one, the correct one. If we are ready to give any explanation, in most cases we aren't. Many words in this sense don't have strict meaning.” (OC, p. 27)
- 1-PP binnen psychose en Wittgensteins reflectie botsen op grens van taalspel, raken achtergrondaannames die door de praktijk gevalideerd zijn eerder dan door een ‘grond’.

3. Eerste-persoonsperspectief

- *“I suddenly question everything, and look for confirmation of the multitude of insights that come to mind, just because I literally question everything... The question of The One, the all-encompassing... I can't explain what this feels like. My whole world is upside down.” (R.S.)*

→ Opeenvolging van inzicht (aha-) en afbraak van inzicht (anti-aha)

→ Verschuiving van taalspel en noodzaak aan herinterpreteren, herdenken van werkelijkheid

→ Ontmantelen van taalspel

→ Achtergrond en existentiële orientatie geraakt verstoord

→ Gedrag, waarneming, overtuigingen

beGeesterd

4. Therapie

- “The difficulty is to realize the groundlessness of our believing” (§166 in TLP)
- Niet zozeer dit te realiseren is moeilijk in psychose, wel de vraag hoe je hier zonder oplossing mee omgaat
- *Covering* blind spots:
 - 1. Bedekken van deze inzichten van grondeloosheid door de gedeelde praktijk (resocialisatie in alle betekenissen)
 - 2. Er niet aan voorbij gaan: laten bestaan en durven bespreken, bijvoorbeeld in het jargon van de filosofie : binnen het taalspel, met behulp van het taalspel.

beGeesterd

4. Therapie

Wat kunnen we van Wittgenstein leren?

- Grond van taalspel is ongegronde praktijk
- Psychose als afbraak van taalspel
- Focus op gedeelde interpersoonlijke praktijk
- Weliswaar ongegrond (en grondeloos) maar door interpersoonlijk karakter mogelijkheid tot herbouwen van basaal vertrouwen in anderen, de wereld en zichzelf door een 'certainty in action'
- Een interpersoonlijke grond om op te kunnen herstellen

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE

Dank u!

Referenties

- Johns LC, van Os J: The continuity of psychotic experiences in the general population. *Clin Psychol Rev* 2001;21:1125–1141.
- Seikkula J, Olson ME: The open dialogue approach to acute psychosis: its poetics and micropolitics. *Fam Process* 2003;42:403–418.
- Sips, R. (2018). Psychosis as a Dialectic of Aha-and Anti-Aha-Experiences. *Schizophrenia bulletin*
- Van Duppen, Z., & Sips, R. (2018). Understanding the Blind Spots of Psychosis: A Wittgensteinian and First-Person Approach. *Psychopathology*, 51(4), 276-284.
- van Os J, Hanssen M, Bijl RV, Ravelli A: Strauss (1969) revisited: a psychosis continuum in the general population? *Schizophr Res* 2000;45:11–20.
- Wittgenstein, L., Anscombe, G. E. M., von Wright, G. H., Paul, D., & Anscombe, G. E. M. (1969). *On certainty* (Vol. 174). Oxford: Blackwell.
- Wittgenstein, L. (2013). *Tractatus logico-philosophicus*. Routledge.

beGeesterd

CENTRUM VOOR FILOSOFIE & PSYCHIATRIE